

Overgrep og krenkelsers er et onde. Ser vi, må vi ta stilling. Vi har plikt til å gripe inn når mennesker lider. Spørsmålet er: Hva skal vi sammen gjøre med dette? spør kronikkforfatteren.

ILLUSTRASJONSFOTO: SCANPIX

Ofrene som ikke sier fra

I offentlig statistikk er vold mot eldre lite representert. I levekårsundersøkelser og i kriminalstatistikk er gruppen eldre sterkt underrepresentert.

Denne type overgrep har vært henviset til et liv i skyggen.

Overgrep og vold er handlinger, gjentatte handlinger eller mangel på handlinger hvor det er forventning om tillit.

Fire til seks prosent av den eldre befolkningen i Norge har vært utsatt for slike eller lignende forhold etter fylte 70 år.

I tillegg vet en at underkommuniseringen er betydelig. Det er ingen grunn at Haugalandet ikke er representert i statistikken.

Faktum slår mot oss i media i disse dager – mange eldre er ikke er glade og trygge i sine egne hjem.

Underkommuniseringen skyldes flere forhold. Den eldre som er utsatt melder ikke fra, overgrepstøverne sier ikke noe, og – et forhold til – fagfolk har i liten grad fokusert på problematikken.

Et faktum til – mørketalene, underkommuniseringen – er størst ved overgrep utøvd av nær familie.

Ole Kristian Hjemdal og Olaug Nesje Juklestad publiserte i 2006 «En privatsak? Eldres oppfatning av vold og overgrep».

Faktum er at eldre i Norge, mer enn eldre i sammenlignbare land, er negative til at «andre» skal blande seg inn – særlig er de negative til å melde fra til instanser som hjemmetjeneste, politi, NAV og lignende.

Et sentralt trekk ved forhold der overgrep utøves av familiemedlemmer er at den utsatte føler skyld og skam.

Menn som kvinner utsettes for nevnte overgrep. Robert J. Reid publiserte en artikkel i American Journal of

KRONIKK Målfrid Tjoland Kolnes

Høgskolelektor i sykepleiefag.
Leder av videreutdanning innen rusproblematikk HSH.
Fengselspsykeleier Haugesund.

avdekket myten om at dette er kvinneproblematikk.

Mange menn opplever hjemmevold og utvikler angst og depresjon. Mishandlede menn synes mer enn andre at det er skamfullt å fortelle om overgrep.

Den eldre generasjon menn har en generell forventning til seg sjøl om at de skal ha full kontroll.

Kan vi som medmennesker oppdage og se at en eldre er utsatt for krenkelsers og lever i frykt?

Kanskje – kanskje ikke. Men med et kanskje sier jeg at det kan være en mulighet!

Oppdager vi at en eldre person endrer seg, eksempelvis blir sosialt usikker, har merkbart vektapp uten klar somatisk eller psykisk årsak, isolerer seg, er engstelig eller at regninger som han eller hun for hadde økonomi til å håndtere, forblir ubetalte?

Ja, da kan det være at den eldre er i en situasjon der han/hun mishandles og har det vondt.

Merker du dårlig kommunikasjon mellom den eldre og de(n) pårørende, at den eldre eksempelvis ser på sin pårørende for å sjekke reaksjoner, at de kontrolleres med blick, skulder-trekninger og gjerne mottar små verbale «advarsler» – da kan det være at den eldre er i en situasjon der han/hun kjenner seg presset og utrygg.

Ordene kan være vesentlige – men

å være sikker. Slår tanken deg at her er det noe som ikke stemmer – gjør noe mer enn å beholde dette for deg selv.

Hvordan kan du støtte, gi omsorg og hjelp?

Først og fremst – ha i hodet ditt at krenkelsers i nære relasjonsforhold og overfor eldre forekommer.

Lytt til den eldre med vidåpne ører og øyne og tro det du kan få høre og se.

Om du blir fortalt om krenkelsers – den som forteller overdriver ikke – heller tvert om.

Å være en lytter krever i situasjonen tid og ro. Vennlig videre utspørring om den Eldres virkelighet er ikke lett.

Om den Eldres «hemmelighet» er i ferd med å gå fra det skjulte til det åpne – ikke lur den eldre til å tro at vanskelighetene som ligger foran dem blir for bagateller å regne.

Støtten ligger i utsagn og spørsmål som: «Det gjøres urett mot deg, hva skal vi sammen gjøre med dette?» og «Hva ønsker du...?»

Gjennom invitasjon til å fortelle, gir du den eldre mulighet til å være en som handler i sitt eget liv.

Fortellingen er med på å skape helhet og sammenheng og blir en motsetning til den splittende virkning krenkelsers og overgrep har.

Alle som er i kontakt med mennesker som er utsatt for vold, berøres.

Hjelpere må tale det de ser og hører og si «Jeg synes det som blir gjort mot deg er galt og avskyelig».

Overgrep og krenkelsers er et onde. Ser vi, må vi ta stilling.

Vi har plikt til å gripe inn når mennesker lider.

Men vær varsom og vis respekt for den Eldres selvbestemmelse og behov for trygghet.

Spørsmålet er: Hva skal vi sammen